

СИЛАБУС З ДИСЦИПЛІНИ

РИТОРИКА

I семестр 2022-2023 навчального року освітній

освітній рівень перший (бакалавр) спеціальність

спеціальності:

051 Економіка

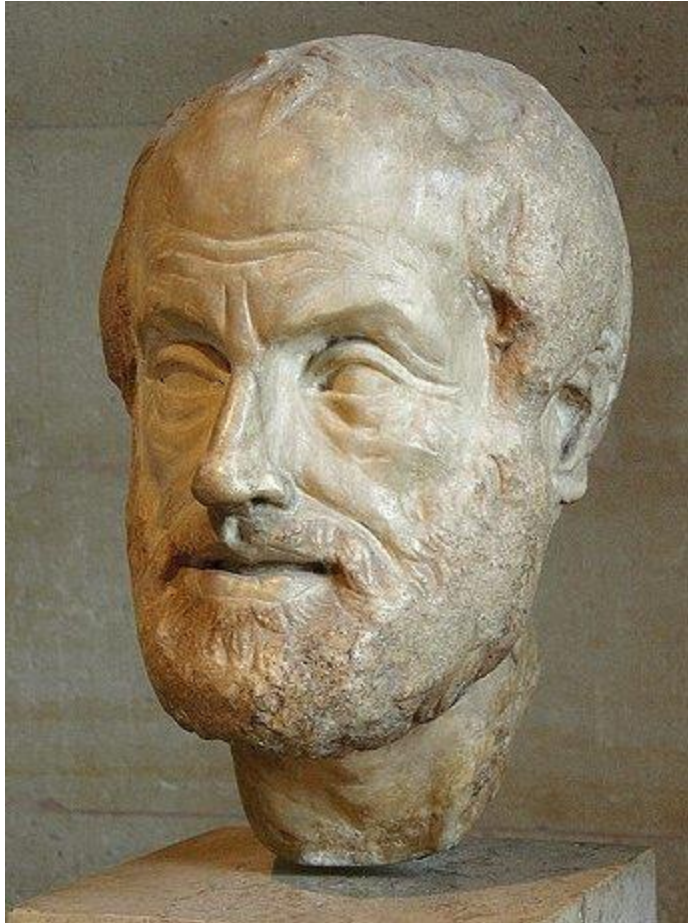
освітні програми:

- Міжнародна економіка

Час та аудиторія проведення занять: Згідно з розкладом

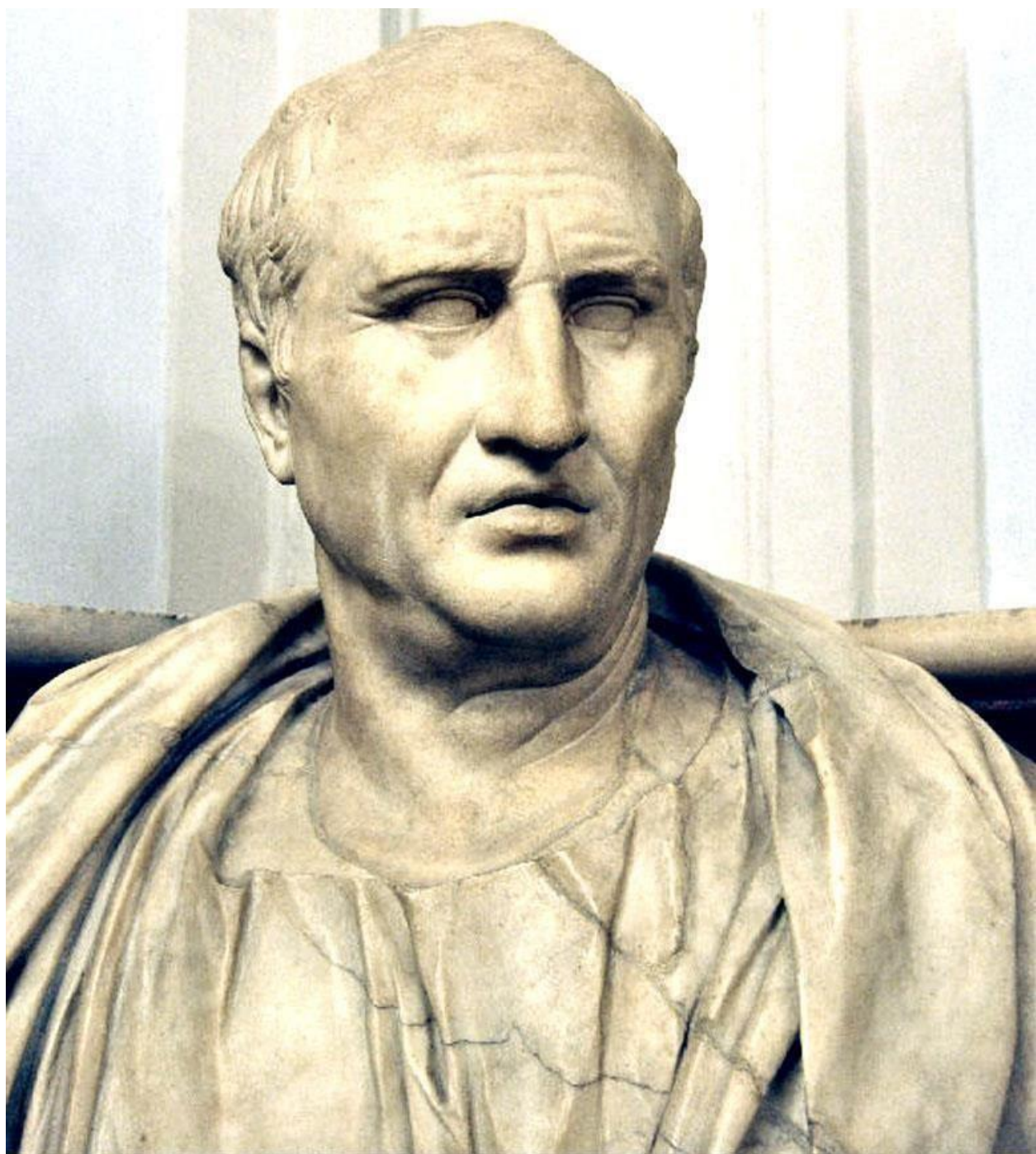
<http://rasp.kart.edu.ua/>

Харків – 2022

Аристотель

Риторика знаходиться на багаторівневому перетині різних гуманітарних дисциплін і відображає системність та взаємодію людського мислення та мовлення. Вона спирається на знання й вміння студентів, отримані з історії України, історії української культури (інформація про місце комунікації, живого слова у розвитку людства, про значення ораторського мистецтва в діяльності видатних осіб минулого), української мови професійного спілкування (закономірності формування та розвитку мовлення, вимоги до культури мовлення, особливості певних форм ділової взаємодії).

Цицерон

Гай Юлій Цезарь

Риторика сприяє вивченню курсу філософії, який навчає системності мислення, мовлення і поведінки. Окремі філософські дисципліни – етика, естетика, логіка – знайомлять з цінностями моралі, принципами розуміння прекрасного, законами мислення.

Риторичні знання і вміння створюють певні передумови для вивчення студентами у подальшому психології (відбір засобів вербального і невербального спілкування, доцільних у певній психологічній ситуації) та основ менеджменту (ефективний вплив на людину в управлінській діяльності). Риторика, включаючи її ділові аспекти, одночасно є своєрідною гуманітарною технологією для реалізації інших навчальних дисциплін, які вивчають майбутні перекладачі.

Курс має на меті сформувати та розвинути наступні компетентності студентів:

- 1. Ціннісно-сміслову компетентність** (формування та розширення світогляду студента в області риторичної науки та ораторського

мистецтва, здатність до розуміння важливості застосування різних форм і методів з красномовства, ставати активним учасником діалогічного та полі логічного спілкування за різних суспільномовленневих обставин);

2. **Загальнокультурну компетентність** (розуміння культурних, історичних та національних особливостей українського красномовства, вміння застосовувати це на практиці, за різних обставин спілкування та соціуму);
3. **Навчально-пізнавальну компетентність** (формування у студента зацікавленості про стан та перспективи різноманітної діяльності риторика (викладача, політичного та громадського діяча тощо); оволодіння навичками спілкування; формування здатності вести професійну комунікаційну діяльність, долати мовленнєві та психологічні перешкоди).
4. **Інформаційну компетентність** (розвиток вмінь студента до самостійного пошуку, аналізу, структурування та відбору потрібної інформації, тональності при проведенні різних бесід та ораторських виступів).
5. **Комунікативну компетентність** (розвиток у студента навичок комунікативних вмінь, застосування необхідних засобів впливу на опонента (групу опонентів) при проведенні бесід, дискусій, діалогів тощо).
6. **Компетентність особистісного самовдосконалення** (елементи фізичного, духовного й інтелектуального саморозвитку, емоційної саморегуляції та самопідтримки; підтримка прагнення до самовдосконалення та самопізнання).

Чому ви маєте обрати цей курс?

Мовною здатністю людина наділена від природи. Конкретною національною мовою та мовленням людина оволодіває в процесі спілкування та комунікації. Ми часто забуваємо, що спілкування - це двосторонній процес: люди розуміють і сприймають того, хто сам уміє слухати та водночас відчувати, як його промова та вислови сприймаються іншими.

Уміння розуміти та переконувати, слухати та чути дається не тільки від природи або працею самовиховання. Воно досягається також і спеціальним

навчанням, оволодінням цілою системою мовленнєво-розумових операцій, котрим навчали всіх культурних людей з найдавніших часів. Система ця була створена давньогрецькими філософами-риторами і отримала назву риторика. Риторика - це наука, що вивчає теорію красномовства. Нині настав час відродження національної культурної спадщини, зокрема й риторичної, в якій певною мірою відбито світовідчуття українського народу.

Від здобувачів очікується: формування риторичної компетентності, набуття навичок публічного та міжособистісного спілкування в майбутній професійній діяльності перекладача.

Риторика сприяє вивченню курсу філософії, який навчає системності мислення, мовлення і поведінки. Окремі філософські дисципліни – етика, естетика, логіка – знайомлять з цінностями моралі, принципами розуміння прекрасного, законами мислення.

Риторичні знання і вміння створюють певні передумови для вивчення студентами у подальшому психології (відбір засобів вербального і невербального спілкування, доцільних у певній психологічній ситуації) та основ менеджменту (ефективний вплив на людину в управлінській діяльності).

Риторика, включаючи її ділові аспекти, одночасно є своєрідною гуманітарною технологією для реалізації інших навчальних дисциплін, які вивчають майбутні перекладачі.

Викладачі будуть готові надати будь-яку допомогу з деяких з найбільш складних аспектів курсу риторики вказаною вище електронною поштою та особисто - у робочий час.

Огляд курсу

Цей курс вивчається з вересня по грудень, він дає студентам всебічну інформацію про місце комунікації, живого слова у розвитку людства, про значення ораторського мистецтва в діяльності видатних осіб минулого, української мови професійного спілкування (закономірності формування та розвитку мовлення, вимоги до культури мовлення, особливості певних форм ділової взаємодії). Курс складається з однієї лекції і одного практичного заняття раз у два тижні. Він супроводжується текстовим матеріалом, презентаціями та груповими завданнями. Студенти матимуть можливість застосовувати отримані знання та вирішувати практичні завдання протягом обговорень в аудиторії, утворенням (по групах учасників) різноманітних

комунікативних ситуацій: захист « у суді», «перебвиборчі дебати», пресконференція на задану тему тощо.

Поміркуй	Лекції	Виконай
	Довідковий матеріал	
	Презентації	
	Дискусії в аудиторії	
	Групові завдання	
	Екскурсії	
	Індивідуальні консультації	
	Залік	

Практичні заняття курсу передбачають виконання індивідуальних та групових завдань з курсу в усній та письмовій формі. Виконання завдання супроводжується зануренням у суміжні дисципліни (історія України та українська культура, українська мова, філософія, психологія, соціологія етика), що доповнюють теми, та формує у студента інформаційну та комунікативну компетентності. За власним бажанням – студентські доповіді (міні-наукові дослідження на вказану за курсом тему)

Ресурси курсу

Інформація про курс розміщена на сайті Університету, в розділі «Факультети» - «Навчально-науковий центр гуманітарної освіти», - кафедра історії та мовознавства: bliznnuk@kart.edu.ua , включаючи навчальний план, лекційні матеріали, презентації, завдання та правила оцінювання курсу)

Додатковий матеріал та посилання на електронні ресурси доступні на сайті Університету у розділі «дистанційне навчання» поряд із питаннями, над якими необхідно поміркувати під час підготовки для обговорення в аудиторії. Необхідна підготовка повинна бути завершена до початку наступної лекції. Під час проведення практичного заняття вам необхідно знати й застосовувати основні правила публічного спілкування; вербальні і невербальні засоби переконуючого впливу на співрозмовника; вимоги, які пред'являються до певних видів спілкування у діяльності перекладача, а також вміти використовувати раціональну технологію підготовки до різноманітних форм ділової комунікації; застосовувати риторичні засоби, які забезпечують дієвість та ефективність публічного виступу, проведення ділової бесіди, наради, презентації тощо; поводитися згідно з правилами етикету в типових ситуаціях професійної діяльності.

Приклади питань для обговорення доступні на слайдах відповідних презентацій. Ось деякі з них:

1. Охарактеризуйте поняття: Риторика як наука та навчальна дисципліна.
2. Які вам відомі закони риторики? Назвіть та охарактеризуйте ті, що є актуальними в наш час.
3. Що таке мовленнєва діяльність? Які вам відомі функціональні стилі мовлення та різновиди публічних промов?
4. Якими будуть ваші пропозиції та бажання щодо впровадження законів

риторики в діловому спілкуванні та у професійній діяльності перекладача? У чому, на вашу думку, полягає етика та етикет перекладацької діяльності.

Теми курсу

Лекції до I модуля:

Ораторське мистецтво та мовленнєва комунікація. Предмет і завдання курсу “Риторика”. Основні поняття класичної риторики. Зв'язок риторики з іншими науками. З історії української риторики. Основні закони риторики. Види та жанри красномовства. Особливості публічного мовлення. Методика та етапи підготовки публічної промови. Образ ратора. Сприйняття ратора слухачами. Композиція публічного виступу. Елокуція.

Теми практичних занять до I модуля:

1. Закони риторики.
2. Функціональні стилі мовлення. Різновиди публічних промов.
3. Класичні риторичні школи: видатні імена, теорії, напрямки.
4. Розробка концепції та стратегії публічної промови.

Лекції до II модуля:

Методика та етапи підготовки публічної промови. Образ ратора. Сприйняття ратора слухачами. Композиція публічного виступу. Елокуція. Бар'єри комунікації та технології їх подолання. Теоретичні основи виразного читання. Культура мовлення та виразне читання. Нейролінгвістика – реальність чи вигадка?

Теми практичних занять до II модуля:

1. Визначення тактики промови.
2. Правила та засоби переконання у публічній промові.
3. Мовленнєві засоби спілкування.
4. Оратор і аудиторія. Проголошення публічної промови.

Лекції та практичні заняття

Список основних лекцій курсу наведений нижче. Пильнуйте за змінами у розкладі.

Тижд.	Год.	Тема лекції	Год.	Тема практичного заняття
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>
1	2	Тема 1. Риторика як наука та навчальна дисципліна. Закони риторики		
2			2	Закони риторики
3	2	Тема 2. Мовленнєва діяльність. Функціональні стилі мовлення. Різновиди публічних промов		

4			2	Функціональні стилі мовлення. Різновиди публічних промов
5	2	Тема 3. Підготовка промови. Створення концепції та стратегії спілкування		
6			2	Розробка концепції та стратегії публічної промови
7	2	Тема 4. Розробка тактики промови		
		Модульний контроль: тест.		
8			2	Визначення тактики промови

<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>
9	2	Тема 5. Техніки ефективного переконання		
10			2	Правила та засоби переконання у публічній промові
11	2	Тема 6. Мовленнєві засоби спілкування.		
12			2	Мовленнєві засоби спілкування
13	2	Тема 7. Невербальні засоби спілкування.		
14			2	Оратор і аудиторія. Проголошення публічної промови
		Модульний контроль: тест		
15	1	Тема 9. Ділове спілкування у професійній діяльності перекладача. Етика та етикет перекладацької діяльності	1	Оратор і аудиторія. Проголошення публічної промови

ІНФОРМАЦІЙНІ МАТЕРІАЛИ ПО КУРСУ

1. Колотілова Н.А. Риторика: Навч. посіб. / Н.А. Колотілова. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 232 с.
2. Мацько Л.І. Риторика: Навч. посіб. – 2-ге вид., стер. / Л.І. Мацько, О.М. Мацько. – К.: Вища школа, 2003. – 311 с.
3. Олійник О. Риторика: Навч. посіб. для студ. вузів. /О.

Олійник. – Київ.: Кондор, 2009. – 170 с.

4. Онуфрієнко Г.С. Риторика: Навч. посіб. / Г.С. Онуфрієнко. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 592 с.

5. Ораторське мистецтво: Навч. посіб. / Н.П. Осипова, В.Д. Воднік, Г.П. Клімова та ін. За ред. проф. Н.П. Осипової. – Харків: Одіссей, 2005. – 144 с.

6. Сагач Г.М. Риторика / Г.М. Сагач. – К.: Видавничий Дім „Ін Юре”, 2000. – 562 с.

7. Хміль Ф.І. Ділове спілкування: навчальний посібник / Ф.І. Хміль. – К.: Академосвіта, 2004. – 280 с.

8. Чибісова Н.Г. Риторика: Навч. посіб. / Н.Г. Чибісова, О.І. Тарасова. – К.: Центр навчальної літератури, 2003. – 228 с.

9. Шульженко І.В. Риторика: Навч. посіб. / І.В. Шульженко - Харків: УкрДАЗТ, 2004. - 169 с.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ В ІНТЕРНЕТІ:

1. <http://metod.kart.edu.ua/>
2. <http://aritoriki.com>
3. <http://www.twirpx.com/library/>
4. <http://www.youtube.com>
5. <http://silaslova.biz>

Правила оцінювання

Згідно з Положенням про впровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу використовується 100-бальна шкала оцінювання. При заповненні заліково-екзаменаційної відомості та залікової книжки (індивідуального навчального плану) студента, оцінка, виставлена за 100-бальною шкалою, повинна бути переведена до національної шкали (5, 4, 3,) та шкали ECTS (A, B, C, D, E)

При заповненні заліково-екзаменаційної відомості та залікової книжки (індивідуального навчального плану) студента, оцінка, виставлена за

100-бальною шкалою, повинна бути переведена до національної шкали (5, 4, 3,) та шкали ECTS (A, B, C, D, E)

Визначення назви за державною шкалою(оцінка)	Визначення назви за шкалою ECTS	За 100 бальною шкалою	ECTS оцінка
ВІДМІННО – 5	<u>Відмінно</u> – відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	90-100	A
ДОБРЕ – 4	<u>Дуже добре</u> – вище середнього рівня з кількома помилками	82-89	B
	<u>Добре</u> – в загальному правильна робота з певною кількістю грубих помилок	75-81	C
ЗАДОВІЛЬНО - 3	<u>Задовільно</u> - непогано, але зі значною кількістю недоліків	69-74	D
	<u>Достатньо</u> – виконання задовольняє мінімальні критерії	60-68	E
НЕЗАДОВІЛЬНО - 2	<u>Незадовільно</u> – потрібно попрацювати перед тим як отримати залік (без повторного вивчення модуля)	35-59	FX
	<u>Незадовільно</u> - необхідна серйозна подальша робота (повторне вивчення модуля)	<35	F

Принципи формування оцінки:

Модульне тестування:

Оцінка формується відповідно до кількості вірних відповідей на тестові модульні питання (20 питань в тесті, кожна вірна відповідь оцінюється в 2 бали). Максимальна кількість становить 40 балів за модуль.

Поточний контроль:

Оцінка формується шляхом накопичення студентами балів за наступні види роботи і активності:

- відвідування практичних занять (бали нараховуються в залежності від кількості відвідуваних занять, максимальна сума становить 10 балів; у разі пропуску більше, ніж 50% занять, бали не нараховуються);

- наявність і повнота конспекту і вправ, що виносяться на самостійний розгляд (максимальна сума балів – 12);

- доповідь передбачає розгорнуте усне викладення теоретичного матеріалу з конкретного питання, демонстрацію розуміння психологічного змісту процесів, які розглядаються, самостійні висновки і рекомендації; відповіді на питання викладача та інших студентів групи (максимальна кількість балів - 10 (мінімум 1 доповідь впродовж 1го модуля (двох змістовних модулів)));

- повідомлення на семінарських заняттях – передбачають коротке але цілісне і завершене інформування про конкретний феномен, особливість, наведення прикладу тощо (максимальна кількість балів - 10 (у разі мінімум по 1му повідомленню – на кожному семінарі впродовж модуля (двох змістовних модулів)));

- участь в обговореннях, усних опитуваннях, тренінгових вправах, доповнення повідомлень і доповідей, презентації результатів реферативних робіт, індивідуальних завдань (максимальна кількість балів - 20 (залежно від загального рівня активності, залученості, якості відповідей і виконання завдань впродовж модуля (двох змістовних модулів))).

Залік:

Студент отримує залік за результатами модульного 1-го та 2-го контролю шляхом накопичення балів. Максимальна кількість балів, яку може отримати студент становить 100 (до 60 балів поточного контролю та до 40 балів за модульне тестування). Середнє арифметичне суми модульних оцінок складає заліковий бал. Якщо студент не погоджується із запропонованими балами (у разі отримання оцінки на рівні В або D за шкалою ECTS), він може підвищити їх на заліку, відповівши на питання з наведеного нижче переліку:

1. Риторика як наука та навчальна дисципліна. Закони риторики.
2. Мовленнєва діяльність. Функціональні стилі мовлення. Різновиди публічних промов.
3. Підготовка промови. Створення концепції та стратегії.
4. Розробка тактики промови.
5. Техніки ефективного переконання.
6. Мовленнєві засоби спілкування. Техніка мовлення.
7. Невербальні засоби спілкування.
8. Оратор і аудиторія. Проголошення публічної промови.
9. Ділове спілкування у професійній діяльності перекладача. Етика та етикет перекладацької діяльності.
10. Закони класичної риторики
11 «Риторика» Арістотеля
12. Школа софістів і риторична школа
13. Сучасні аспекти красномовства
14. Зв'язок риторики із суспільно-політичною діяльністю

Кодекс академічної доброчесності

Порушення Кодексу академічної доброчесності Українського державного університету залізничного транспорту є серйозним порушенням, навіть якщо воно є ненавмисним. Кодекс доступний за посиланням:

<http://kart.edu.ua/documentu-zvo-ua>

Зокрема, дотримання Кодексу академічної доброчесності УкрДУЗТ означає, що вся робота на іспитах та заліках має виконуватися індивідуально. Під час виконання самостійної роботи студенти можуть консультуватися з викладачами та з іншими студентами, але повинні самостійно розв'язувати завдання, керуючись власними знаннями, уміннями та навичками. Посилання на всі ресурси та джерела (наприклад, у звітах, самостійних роботах чи презентаціях) повинні бути чітко визначені та оформлені належним чином. У разі спільної роботи з іншими студентами над виконанням індивідуальних завдань, ви повинні зазначити ступінь їх залученості до роботи.

Інтеграція студентів із обмеженими можливостями

Вища освіта є провідним чинником підвищення соціального статусу, досягнення духовної, матеріальної незалежності і соціалізації молоді з обмеженими функціональними можливостями й відображає стан розвитку демократичних процесів і гуманізації суспільства.

Для інтеграції студентів із обмеженими можливостями в освітній процес Українського державного університету залізничного транспорту створена система дистанційного навчання на основі сучасних педагогічних, інформаційних, телекомунікаційних технологій.

Доступ до матеріалів дистанційного навчання з цього курсу можна знайти за посиланням:

historymova@gmail.com